

Serényi H. Zsigmond kiállítása a Budai Klub-Galériában

Serényi H. Zsigmond nyolcvanévesen is fiatal, hiszen kamaratárlata jól mutatja gondolkozásának, invenciózus képépítésének főbb ismérveit. Nyugodtan mondhattam volna törvényeit is, mert rendteremtő konstrukciói, a fegyelmezettség mindennél jobban jellemzi a művész grafikáit. A bravúrral fölépített mértani alakzatok csak látszólag, főképp a felületes szemlélőnek tetszenek hűvös tértágítási (térberendezési) kísérletnek, valójában feszített – távolról ama Fennvaló megfeszítettségét is sugalló – táblák.

A csend honol bennük, rejtve a szívkedrális hangtalanul is zajos tiktakolását. S mert nyughatatlan szellem közvetíti a látványt mint bensőben forrongó élményt, némelykor az ütközések fegyelmezett zenéjében Bartók dodekafóniáját is hallani. A szimmetrikus vagy aszimmetrikus építkezés elsőbben mégis a harmóniára épít. Csak ritkán vannak megbontva a felületi rétegek, ám amikor a lépcsőzetességben ott az egymásnak feszülő alakzatok dinamikája, hihetetlenül erős – finoman robbanó – az összkép.

Az égtájkkeresztet formázó fekete-fehér Centrumtérkép (2014), az ugyancsak fekete-fehér Háromszögek és négyzetek (2014), valamint a derékszögek erdeje közé szorított nyújtott kereszt (Térrendszer – 2014) variációs mélységárkai példázzák eme alkotásmód elevenségét.

A klasszikusnak ismert geometrikus hagyomány (főképp Malevics fekete-fehérben sokkoló, a színfájdalomban visszanyelt életszimfóniája), ha szabad egyáltalán ilyet mondani, Serényi H. Zsigmondnál érzelmi belső terekre fordul. Szemérmes magabiztosságában is öntörvényű.

Szinte kizárólag a vonal – a hol sűrűsödő, hol ritkuló, az árnyékalakzatok helyét kitöltő vagy épp

olykor a szürke (mértanira szabott) foltokat zengő hürként összekötő lénia – a főszereplő. Ő lesz eme művek alfája és ómegája. Átala lélegzik az architektúra, illuzórikusan kemény látványvilága révén a hullámozást szinte – ettől megfogható a grafikus szabadságeszméje – reliefként értékelhetjük.

Jóllehet a domborzati sík enyhe plasztikája – kivételt képez a fönt említett három grafika – nem engedi meg a mélységbeli hullámozásokat, az életmű ezen szakaszában (értsd alatta a konstruktív létszemlélet fölbukkanását) a lassan jogot nyerő színkontraszt ilyesféle hatást kelt. Szó sincs arról, hogy a művész elhagyta volna álmodásának (tisztaságának) terepét, a hófehér síkot, de késztetést érzett arra, hogy az alapszín mellé egy hathatósan megnyilvánuló – hangulatilag csendes összeütközést reveláló – színt állítson.

Az új korszak eme új állomásának nem egy jellegzetes darabját –amelyeken a fehér mellett a szürke dominál – már láthattuk a közelmúltbeli tárlaton (Bartók32 Galéria). Oldódott volna ezzel az addig uralkodó fehér hatékonysága? Aligha. Inkább feszültebbé vált a Serényinél így vagy úgy mindig elegáns képszerkezet. Noha az „összeütközéseknek”, bár látszik a tisztaságkereső – az emberiség bűnét föloldó? – játék létalapja, nincs (vagy nem nagyon van) megnevezhető oka, ha csak nem a szépségimádat, a látványvilág mégis ezt tükrözi. Az egymással szembeforduló „sárkányok” mint konstruktív alakzatok (Képarcitektúra), és a négyzeten belüli átlók mint megannyi kitörést szimbolizáló frontvonal (Térdiagonálisok) – mindkettő 2017 – elevenségét. De a 2013-as Térfragmentumok I–IV. a felülről induló vertikális cikázásokkal – a meg-megszakadó kékesszürke hol kinyitja, hol bezárja a teret – ugyancsak ezt az élményt közvetítik.

Van-e eme bensőséges varázslatoknak alapja? Bizony van. Némely összefüggések hangsúlyossá való tétele. Például a 2014-es Térrendszer kemény labirintusában fogva tartott kereszt drámájára egy friss nyitás, a Térirányok (2017) sötét (kékesszürke) háttéréből fénnel kirobbanó, a fehér négyzet fehérjéből is kisütő Krisztus-szimbólum felel.

Egyben azonosak a művek. A motívumokon belüli vonalháló szívritmusa zenei élményeket sejtet. Amelyet a kézműves munka – az akril alapra applikált pamutfonalak rendezettsége, a zűrös élettől szembeni kotta – tesz hatásossá. Ezeken a grafikának nevezett „olajfestményeken” az időjáték a szerkezeten belül zajlik. Ahogy nyílik, ahogy csukódik a Serényi H. Zsigmond által megkonstruált elegáns „labirintus”, amelyben az ember csak a szépségnek lesz a foglya, úgy válik egyre nyilvánvalóbbá: a rögtől, hatalmi kényszertől való szabadulás a kívánt (valaha, leginkább 1956-ban megélt) szabadságélményt újrátárazza.

A mester megannyi munkája, nem először mondjuk ki, briliáns mű. Végtelenül magas színvonalon előadott – a csend robajló zakatolásába kötött – önkifejező példázat. Mégsem a főnt említett műveken ámultunk, megszoktuk a láttatás ilyesféle ökonomikus erejét, hanem az új korszak legfrissebb hajtásán. A Salzburgi anziksz (2016) című, a kamaratárlaton épp tíz művet fölölélő kollekción. Szinte érzéki hatást kelt mindenik grafika. Sokadszorra bebizonyosodott, hogy a pasztell légysága nem idegen a konstruktív szellemben papírra vitt „tájrajzolatoktól”.

Barcsay Jenő konok következetességgel művelt mértani tája – a kiindulópontban nincs semmiféle lekezelés – Serényi H. Zsigmondnál lelki húrokat is rezegtetvén megszelídült. Bár Salzburg történelme, sziklába vájt ajtóinak reneszánsz fensége, a városkép arculata, vörös kockaköveivel és zöld parkjaival, ott landol eme különlegesen furcsa „tájképeken”, de amit látunk, a sejtésnél bizonyosabban, az lélekgyógyászatnak sem utolsó vallomásos szépségleltár.

Szakolczay Lajos